

พระราชบัญญัติ

สัตว์พาหนะ

พุทธศักราช ๒๕๔๒

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐)

อาทิตยทิพอาภา

พล.อ. เจ้าพระยาพิชเยนทร โยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๔๒

เป็นปีที่ ๖ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองกรรมสิทธิ์และการป้องกันการลักลัดสัตว์พาหนะให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสัตว์พาหนะพุทธศักราช ๒๕๔๒”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสัตว์พาหนะ ร.ศ. ๑๑๙ ประกาศแก้ไขเพิ่มเติมฉบับต่อ ๆ มา และบรรดากฎหมาย กฎ ข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่บัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“สัตว์พาหนะ” หมายความว่า ช้าง ม้า โค กระบือ ล่อ ลา ซึ่งได้ทำหรือต้องทำตัวรูปพรรณตามพระราชบัญญัตินี้

“ตัวรูปพรรณ” หมายความว่า ลักษณะสัณฐานโดยเฉพาะของสัตว์พาหนะแต่ละตัวซึ่งเป็นอยู่เอง หรือซึ่งทำให้มีขึ้นใช้เป็นเครื่องหมาย

“ตัวรูปพรรณ” หมายความว่า เอกสารแสดงตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะ

“นายทะเบียน” หมายความว่า นายอำเภอหรือผู้ทำการแทน หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าพนักงาน” หมายความว่า พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและนายทะเบียน

มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่สัตว์พาหนะของราชการทหาร เว้นแต่ในการโอนกรรมสิทธิ์สัตว์นั้น
ให้แก่เอกชน

มาตรา ๖ การมอบอำนาจหรือตั้งตัวแทนเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยกเว้น
ค่าธรรมเนียมหรือภาษีอากร ซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มี
อำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานกับให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมซึ่งต้องไม่เกินกว่าอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้
และกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

การจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณ

มาตรา ๘ เมื่อสัตว์พาหนะดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ช้างมีอายุย่างเข้าปีที่แปด

(๒) สัตว์อื่นนอกจากโคตัวเมียมีอายุย่างเข้าปีที่หก

(๓) สัตว์ใดได้ใช้ขี้ขี้ลากเซ็นหรือใช้งานแล้ว

(๔) สัตว์ใดที่มีอายุย่างเข้าปีที่สี่ เมื่อจะนำออกนอกราชอาณาจักร

(๕) โคตัวเมียมีอายุย่างเข้าปีที่หก เมื่อจะทำการโอนกรรมสิทธิ์ เว้นแต่ในกรณีรับมรดก

ให้เจ้าของหรือตัวแทนพร้อมด้วยผู้ใหญ่บ้านหรือพยาน ในกรณีที่ไม่มีผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ใหญ่บ้านไปด้วยไม่ได้
นำสัตว์นั้นไปขอจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณจากนายทะเบียนท้องที่ที่สัตว์นั้นอยู่ภายในกำหนดดังต่อไปนี้ เว้นแต่ไม่สามารถที่จะ
นำไปได้

ก. สัตว์ในอนุมาตรา ๑ และอนุมาตรา ๒ ตามที่นายทะเบียนจะได้ประกาศเป็นรายตำบลและกำหนด
ระยะเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน

ข. สัตว์ในอนุมาตรา ๓ ภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้ใช้ขี้ขี้ลากเซ็นหรือใช้งานแล้ว

ค. สัตว์ในอนุมาตรา ๔ และอนุมาตรา ๕ ต้องขอจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณก่อนนำออกนอกราชอาณาจักร
หรือทำการโอนกรรมสิทธิ์

สัตว์ที่มีได้อยู่ในบทบังคับแห่งอนุมาตรา ๑ ถึงอนุมาตรา ๕ เจ้าของจะขอจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณก็ได้

เมื่อนายทะเบียนพร้อมด้วยเจ้าของหรือตัวแทนได้ตรวจสอบตัวรูปพรรณเห็นเป็นการถูกต้อง และเจ้าของ
หรือตัวแทนได้ชำระค่าธรรมเนียมแล้ว ให้นายทะเบียนจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณให้

มาตรา ๙ สัตว์พาหนะซึ่งนำจากต่างประเทศเข้ามาในราชอาณาจักรต้องขอจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณตาม
ความในมาตรา ๘ โดยอนุโลม ถ้าได้นำเข้ามาเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาหรือภายในกำหนดนั้น แต่ยังไม่เหลือเวลาน้อยกว่าสามสิบ

วันตามประกาศในมาตรา ๘ ต้องขอจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณภายในกำหนดสามสิบวัน เว้นแต่นำเข้ามาสัปดาห์ครั้งคราว

มาตรา ๑๐ ตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะของผู้ใดเป็นอันตรายหรือสูญหายให้นำพยานหลักฐานไปแจ้งความต่อนายทะเบียนท้องที่ที่มีทะเบียนสัตว์นั้น เพื่อขอรับใบแทนตัวรูปพรรณ

เมื่อนายทะเบียนสอบสวนเห็นความบริสุทธิ์แล้ว ให้เรียกค่าธรรมเนียมและออกใบแทนตัวรูปพรรณให้

มาตรา ๑๑ ผู้ใดเก็บตัวรูปพรรณสัตว์พาหนะได้ ต้องนำส่งต่อเจ้าของหรือเจ้าพนักงานภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้

มาตรา ๑๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๑, ๑๘ และมาตรา ๒๔ ผู้ใดมีตัวรูปพรรณโดยไม่มีสัตว์พาหนะสำหรับตัวนั้นไว้ในครอบครอง ต้องนำส่งต่อนายทะเบียนท้องที่หรือกำหนดเพื่อจัดส่งต่อนายทะเบียนท้องที่

มาตรา ๑๓ เมื่อปรากฏว่าตำหนิรูปพรรณสัตว์พาหนะของผู้ใดคลาดเคลื่อนจากตัวรูปพรรณเพราะเหตุใด ๆ ก็ดี เจ้าของหรือผู้ครอบครองต้องนำสัตว์พร้อมด้วยตัวรูปพรรณไปให้นายทะเบียนตรวจแก้ตำหนิรูปพรรณภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ทราบ

ทั้งนี้ถ้าเป็นการแก้ตำหนิรูปพรรณในกรณีที่เกี่ยวข้องกับขั้วสัตว์คลาดเคลื่อน ตำหนิที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานหรือได้เปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติของสัตว์หรือการที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียม

หมวด ๒

การโอนกรรมสิทธิ์และการจำนอง

มาตรา ๑๔ การโอนกรรมสิทธิ์สัตว์พาหนะให้ผู้โอนและผู้รับโอนทั้งสองฝ่าย หรือตัวแทนนำสัตว์พาหนะและตัวรูปพรรณไปยื่นนายทะเบียนเพื่อจดทะเบียนการโอนกรรมสิทธิ์ เมื่อนายทะเบียนตรวจสอบเป็นการถูกต้อง และได้ชำระค่าธรรมเนียมแล้วให้จดทะเบียนและสลักหลังตัวรูปพรรณโอนกรรมสิทธิ์ให้ ถ้าเป็นสัตว์ต่างท้องที่ให้นายทะเบียนรับสัตว์นั้นขึ้นทะเบียนเสียก่อน

ในกรณีที่เจ้าพนักงานยึดสัตว์พาหนะขายทอดตลาดเพื่อชำระหนี้ภาษีอากรก็ดี หรือนายทะเบียนขายทอดตลาดสัตว์พาหนะตามความในมาตรา ๒๕ ก็ดี หรือการเปลี่ยนเจ้าของสัตว์พาหนะในกรณีใด ๆ ซึ่งยังมีได้ทำการโอนกรรมสิทธิ์แก่กันต่อนายทะเบียน เมื่อนายทะเบียนได้ประกาศให้เจ้าของผู้มิสามารถขายในตัวรูปพรรณมาทำการโอนภายในกำหนดสามสิบวันแล้วไม่มาภายในเวลาที่กำหนดไว้ในประกาศก็ดี ให้นายทะเบียนมีอำนาจโอนกรรมสิทธิ์สัตว์พาหนะได้ แม้ผู้รับโอนหรือตัวแทนมาแต่ฝ่ายเดียว

มาตรา ๑๕ ผู้ใดได้รับสัตว์พาหนะเป็นมรดก ให้ผู้นั้นหรือตัวแทนนำพยานพร้อมด้วยตัวรูปพรรณไปแจ้งต่อนายทะเบียนท้องที่ที่มีทะเบียนสัตว์นั้น เมื่อนายทะเบียนสอบสวนแล้วให้ประกาศมรดกมีกำหนดสามสิบวัน ถ้าไม่มีผู้คัดค้านภายในเวลาที่กำหนดไว้ในประกาศ ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมแล้วแก่ทะเบียนและตัวรูปพรรณสำหรับสัตว์นั้นให้แก่ผู้รับมรดก

ถ้ามีผู้คัดค้านภายในกำหนด ให้นายทะเบียนสั่งให้ผู้ที่ไม่เห็นว่ามีสิทธิดีกว่าไปฟ้องศาลภายในกำหนดไม่เกิน หกสิบวัน ถ้าไม่ฟ้องภายในกำหนดให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมแล้วแก้ทะเบียนและตัวรูปพรรณให้แก่ผู้ควรรับมรดก

มาตรา ๑๖ การจำหน่ายสัตว์พาหนะ ให้ผู้จำหน่ายและผู้รับจำหน่ายทั้งสองฝ่าย หรือตัวแทนนำตัวรูปพรรณ ประจำ ตัวสัตว์ที่จะจำหน่ายไปยังนายทะเบียนท้องที่มีทะเบียนสัตว์นั้นเพื่อทำการจำหน่าย เมื่อนายทะเบียนตรวจสอบเป็นการ ถูกต้อง และได้รับชำระค่าธรรมเนียมแล้ว ให้จดทะเบียนและสลักหลังการจำหน่ายให้

หมวด ๓

การย้ายและจำหน่ายทะเบียน

มาตรา ๑๗ การย้ายสัตว์พาหนะไปต่างอำเภอ นอกจากกรณีการเช่า เช่าซื้อ ยืม ผูก จำนำ รับจ้างเลี้ยง หรือ พาไปชั่วคราว เจ้าของหรือตัวแทนต้องนำตัวรูปพรรณไปแจ้งความต่อนายทะเบียนท้องที่ใหม่ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่สัตว์ นั้นไปถึงที่ ๆ ย้ายไป ให้นายทะเบียนท้องที่ใหม่เรียกค่าธรรมเนียมแล้วแจ้งการรับสัตว์ขึ้นทะเบียนไปยังนายทะเบียนท้องที่เดิม ทราบ

มาตรา ๑๘ ถ้าสัตว์พาหนะตาย ให้เจ้าของหรือตัวแทนแจ้งความและส่งมอบตัวรูปพรรณสัตว์ที่ตายนั้นต่อนายทะเบียนท้องที่หรือกำนัน เพื่อจัดส่งต่อนายทะเบียนท้องที่ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบที่สัตว์นั้นตาย

ในกรณีที่ผู้อื่นเป็นผู้ครอบครองสัตว์นั้นชั่วคราว ก็ให้ผู้นั้นแจ้งความต่อนายทะเบียนท้องที่หรือกำนันภายใน สิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบที่สัตว์นั้นตาย เว้นแต่เจ้าของหรือตัวแทนจะได้ปฏิบัติตามความในวรรคก่อนแล้ว

มาตรา ๑๙ ผู้ใดจะนำสัตว์พาหนะออกไปนอกราชอาณาจักรให้นำสัตว์นั้นพร้อมด้วยตัวรูปพรรณไปให้นายทะเบียนตรวจแก้ทะเบียนและสลักหลังตัวรูปพรรณว่าจำหน่ายออกนอกราชอาณาจักร

เมื่อผู้ใดนำสัตว์พาหนะดังกล่าวมาในวรรคก่อนกลับเข้ามาในราชอาณาจักร ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๔

บทเบ็ดเตล็ด

มาตรา ๒๐ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้ใดได้กระทำการฝ่าฝืนต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ เจ้าพนักงานมี อำนาจที่จะทำการตรวจสัตว์พาหนะและให้ผู้นั้นนำตัวรูปพรรณหรือหลักฐานใด ๆ มาตรวจสอบกับสัตว์พาหนะได้

มาตรา ๒๑ ถ้าปรากฏว่าผู้ใดครอบครองสัตว์พาหนะไว้โดยไม่มีตัวรูปพรรณ หรือมีแต่ไม่ถูกต้องกับตัวสัตว์ เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะยึดสัตว์พาหนะนั้นไว้ และนำส่งต่อพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้เป็นหน้าที่ผู้นั้นแสดงให้เห็นความบริสุทธิ์ว่า ตนเป็นเจ้าของหรือได้สัตว์มาโดยสุจริต

บรรดาสัตว์พาหนะที่ยึดไว้ตามความในวรรคก่อน ถ้าไม่ปรากฏเจ้าของ ให้พนักงานสอบสวน หรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้เจ้าพนักงานจัดเลี้ยงรักษาสัตว์นั้นไว้และให้จัดการโฆษณาหาเจ้าของ

มาตรา ๒๒ ผู้ใดจับได้สัตว์พาหนะที่พลัดพลิดหรือถูกละทิ้งไว้ ถ้ามิสามารถมอบคืนสัตว์นั้นให้แก่เจ้าของ หรือผู้มีสิทธิจะรับสัตว์นั้นได้ภายในกำหนดสามวันนับแต่วันจับสัตว์นั้นได้ ก็ให้นำสัตว์นั้นไปส่งต่อเจ้าพนักงานและแจ้งเหตุการณ์ให้ทราบ

ให้เจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบสัตว์ไว้ตามความในวรรคก่อนนั้นนำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อจัดการโฆษณาหาเจ้าของ หรือดำเนินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๓ บรรดาสัตว์พาหนะที่ได้โฆษณาหาเจ้าของตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ นั้น ผู้ใดอ้างว่าสัตว์นั้นเป็นของตนก็ให้นำยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อพนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี เมื่อพนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่าควรคืนสัตว์นั้นให้แก่ผู้ใด ก็ให้คืนไป แต่ผู้นั้นต้องชำระค่าเลี้ยงรักษาให้ตามสมควร ถ้าหาก มีก่อนที่จะรับสัตว์นั้นไป

มาตรา ๒๔ สัตว์พาหนะของผู้ใดหายไปด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม ให้เจ้าของหรือตัวแทนแจ้งความต่อเจ้าพนักงานภายในเจ็ดวัน นับแต่เวลาที่ทราบเหตุ ภายหลังเมื่อได้สัตว์คืนมาให้แจ้งความต่อเจ้าพนักงานภายในเจ็ดวันนับแต่วันได้คืน

ถ้าไม่ได้สัตว์นั้นคืนมา ให้ส่งตัวรูปพรรณต่อนายทะเบียนท้องที่หรือกำนัน เพื่อจัดส่งนายทะเบียนท้องที่ภายในเก้าสิบวัน

มาตรา ๒๕ สัตว์พาหนะที่เจ้าพนักงานเลี้ยงรักษาไว้ตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ ถ้าไม่มีผู้ใดมาขอรับคืนภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันโฆษณา ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะขายทอดตลาดสัตว์นั้นได้ เมื่อขายแล้วได้เงินเท่าใด ให้หักค่าใช้จ่ายและค่าเลี้ยงรักษาออก ถ้าหากมีแล้วถือเงินจำนวนสุทธิไว้แทน

ให้สัตว์พาหนะหรือเงินจำนวนสุทธิตามความในวรรคก่อน ตกเป็นของแผ่นดินหรือผู้จับสัตว์ได้ตามมาตรา ๒๒ ในเมื่อบุคคลผู้มีสิทธิจะมารับมิได้เรียกเอาภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่สัตว์นั้นมาอยู่ในอารักขาของเจ้าพนักงาน

ในกรณีที่ได้ยึดสัตว์ไว้โฆษณาตามคำสั่งศาล กำหนดหนึ่งปีนั้นให้นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่ถ้าไม่ทราบตัวบุคคลผู้มีสิทธิให้ยึดเวลาออกไปเป็นห้าปี

มาตรา ๒๖ บรรดาสัตว์พาหนะที่เจ้าพนักงานยึดมาเนื่องในการกระทำผิดใด ๆ เมื่อจะคืนแก่เจ้าของถ้าหากมีค่าเลี้ยงรักษาให้เรียกได้ตามสมควร และในกรณีที่ได้โฆษณาหาเจ้าของให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓ หรือมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๕
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๗ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๓, ๑๔ หรือมาตรา ๒๔ ผู้ซึ่งมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสิบสองบาท

มาตรา ๒๘ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๑, ๑๒, ๑๔ วรรคต้น, ๑๗ หรือ มาตรา ๑๙ ผู้ซึ่งมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท

มาตรา ๒๙ ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งมาตรา ๘ หรือ มาตรา ๙ ผู้ซึ่งมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท หรือจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือทั้งปรับทั้งจำ

มาตรา ๓๐ ผู้ใดครอบครองสัตว์พาหนะไว้และแสดงความบริสุทธิ์ไม่ได้ตามความในมาตรา ๒๑ ผู้ซึ่งมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งปรับทั้งจำ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พินุลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม

ประเภท	บาท	สตางค์	หมายเหตุ
ก. ค่าจดทะเบียนทำตัวรูปพรรณ			
(๑) ช้าง	๕	-	
(๒) ม้า โค กระบือ ล่อ ลา	-	๕๐	
ข. ค่าสลักหลังตัวรูปพรรณโอนกรรมสิทธิ์หรือ การจำนอง			
(๑) ช้าง	๑	-	
(๒) ม้า โค กระบือ ล่อ ลา	-	๒๕	
ค. ค่ารับขึ้นทะเบียนการย้าย			
(๑) ช้าง	๑	-	
(๒) ม้า โค กระบือ ล่อ ลา	-	๒๕	
ง. ค่าใบแทนตัวรูปพรรณ			
(๑) ช้าง	๑	-	
(๒) ม้า โค กระบือ ล่อ ลา	-	๕๐	
จ. ค่าแก้ตำหนิในตัวรูปพรรณ			
(๑) ช้าง	๑	-	
(๒) ม้า โค กระบือ ล่อ ลา	-	๒๕	
ค่าป่วยการพยานตัวละ	-	๒๕	